

ROMANIA

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 118/2002 privind instituirea indemnizației de merit

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

Descrierea situației actuale

Situația legislativă actuală. Legea nr. 118/2002, în forma sa actuală, stipulează instituirea indemnizației de merit „*pentru realizări deosebite și pentru recompensarea unei activități de notorietate în domeniul culturii, științei și sportului.*” Așadar, textul legii limitează expres domeniile eligibile la aceste trei arii, **fără a menționa educația**. Cu toate că **Ministerul Educației** face parte din mecanismul de nominalizare a candidaților (alături de Academia Română și ministerele de resort pentru cultură și sport), în practică propunerile avansate de Ministerul Educației au vizat personalități din cercetare științifică sau din mediul universitar (asimilate domeniului „știință”). Domeniul preuniversitar și activitatea strict pedagogică rămân, în esență, **nealocate explicit** niciuneia dintre categoriile legii.

Prin urmare, **completarea Art. 1 din Legea 118/2002 cu termenul “educației”** este necesară pentru a crea baza legală clară ca performanțele în domeniul învățământului să fie eligibile pentru indemnizația de merit, alături de cele din cultură, știință și sport.

Întrucât în prezent, Legea nr. 118/2002 privind instituirea indemnizației de merit prevede recompense doar pentru realizări deosebite în cultură, știință și sport, omițând domeniul educației **contravine importanței strategice a educației și poate transmite mesajul că performanțele din învățământ sunt considerate secundare.**

Corelări legislative interne.

Adoptarea acestei modificări ar fi în armonie cu alte reglementări românești care, deși recunosc meritele în educație, nu oferă o recompensă de tip **permanent și distinct** precum indemnizația de merit. De exemplu:

Legea educației naționale a prevăzut distincțiile “Gheorghe Lazăr” (clasele I, II, III) și “**Diploma de excelență**” pentru cadrele didactice din preuniversitar. Aceste distincții se acordă pe baza unor criterii de performanță (spre exemplu, calificative “Foarte bine” pe mulți ani, premii cu elevii la olimpiade etc.) și erau însoțite de premii bănești unice de **20%, 15% sau 10% din suma salariilor de bază din ultimele 12 luni** ale profesorului. Ele reprezintă așadar **recompense**

financiare punctuale, nu drepturi permanente; în plus, alocarea depinde de bugetele inspectoratelor și nu conferă statut pe termen lung.

Tot în învățământul preuniversitar funcționează sistemul de “**gradație de merit**”, introdus încă din 1997. Gradația de merit este *o primă salarială de 25% acordată, pentru o perioadă de 5 ani, unui număr limitat de cadre didactice cu performanțe deosebite (până la 16% din totalul profesorilor)*. Deși este un instrument de motivare important, gradația de merit are caracter **temporar (reevaluare la fiecare 5 ani)** și nu oferă vizibilitate publică largă (este un spor salarial competițional, acordat intern sistemului educațional). Mai mult, studiile OCDE au arătat că actuala gradație de merit poate avea efecte colaterale nedorite, precum **competitivitate excesivă** între profesori și criterii de evaluare uneori contestate, subliniind astfel nevoia unui alt tip de recunoaștere, mai degrabă onorifică și pe termen lung, a valorii profesorilor. Indemnizația de merit ar acoperi tocmai acest gol: ar fi un **titlu pe viață**, acordat de stat, care să încununeze o carieră excepțională fără a mai fi supus revizuirii periodice.

Există și *distincții de stat* dedicate educației: **Ordinul „Meritul pentru Învățământ”** (înființat prin Legea nr. 220/2004) și Medalia „Meritul pentru Învățământ”, conferite de Președintele României pentru cadre didactice și personal de cercetare cu merite deosebite. Aceste decorații readuc o tradiție interbelică de onorare a învățătorilor și profesorilor, însă **natura lor este pur onorifică** (constau într-o medalie/ordin acordat prin decret prezidențial, fără beneficii financiare permanente). Indemnizația de merit, în schimb, are caracteristicile unui **drept bănesc lunar pe viață** și se acordă printr-o procedură administrativă (Comisia națională și Hotărâre de Guvern pentru nominalizare), completând astfel sfera recunoașterii oficiale a meritelor în educație cu o **componentă materială continuă**.

Schimbările preconizate

Propunerea concretă constă în modificarea Articolului 1 din Legea 118/2002, care ar urma să aibă un conținut de forma: *„Pentru realizări deosebite și pentru recompensarea unei activități de notorietate în domeniul educației, culturii, științei și sportului se instituie indemnizația de merit.”* (cu evidențierea adăugării termenului **educației**).

În mod corespunzător, la Articolul 2 s-ar preciza că indemnizația se acordă **personalităților române de prestigiu ale educației**, alături de cele ale științei, culturii și sportului.

Această completare terminologică este **clară, concisă și nu afectează structura generală a legii**, întrucât mecanismele de nominalizare și acordare prevăzute (Art. 3-4) deja implică Ministerul Educației și instituțiile academice relevante. Practic, Comisia națională pentru indemnizații de merit va putea analiza și propuneri din sfera educației, aplicând aceleași criterii de excelență și notorietate.

Numărul total de indemnizații rămâne cel stabilit prin legea bugetului (de ex., 1.720 în 2024), urmând ca o parte din acestea să poată fi alocate și personalităților din educație. Având în vedere că deja în listele actuale de beneficiari se regăsesc profesori universitari, cercetători și alți membri ai comunității educaționale (inclusi probabil ca „personalități ale științei” sau „culturii”), clarificarea adusă de lege va **sistemiza și transparentiza practica**.

Astfel, indemnizația de merit va putea fi acordată și personalităților cu realizări deosebite și de notorietate în domeniul educației, consolidând statutul acestei profesii ca pilon al dezvoltării naționale.

Recunoașterea publică a excelenței în educație prin includerea educației ca domeniu eligibil pentru indemnizația de merit ar reprezenta un semnal strategic că statul valorizează la cel mai înalt nivel contribuțiile profesorilor, pedagogilor și specialiștilor în formare.

Efecte pe termen lung în sistemul educațional.

Acordarea indemnizației de merit în educație ar avea beneficii socio-economice difuze, dar importante, pe termen lung. În primul rând, ar contribui la **creșterea calității educației**: profesorii foarte performanți, odată recunoscuți și recompensați, își pot continua activitatea cu și mai multă dedicare, pot deveni mentori pentru alți colegi și pot disemina bune practici în sistem. Elevii și studenții formați de astfel de cadre didactice excelente vor avea la rândul lor rezultate mai bune, ceea ce în timp se traduce prin **forță de muncă mai calificată și inovativă**. În al doilea rând, indemnizația de merit pentru educație ar reprezenta o **investiție în capitalul social**: ar reafirma statutul profesorului ca pilon al comunității, sporind respectul general al societății pentru școală. Prestigiul crescut al profesiei, susținut de recunoaștere formală, poate atrage spre cariera didactică absolvenți de top (inclusiv din domenii de vârf), ameliorând astfel problema deficitului de personal calificat în educație.

Nu în ultimul rând, măsura are și o **dimensiune de echitate intergenerațională**: majoritatea beneficiarilor indemnizației de merit sunt persoane ajunse la vârsta de pensionare (legea prevede că se acordă doar celor peste 60 de ani sau pensionați pe caz de invaliditate), deci aflându-se la apogeul carierei sau la finalul acesteia.

Extinderea indemnizației către domeniul educației ar oferi **dascălilor seniori, care și-au dedicat viața școlii, o recompensă binemeritată și stabilă**, contribuind la bunăstarea lor materială și la recunoașterea publică a meritelor lor de-o viață. Această generație de profesori emeriti este adesea cea care a format specialiștii din cultură, știință și sport – deci onorarea lor este pe deplin justificată și logică din perspectiva coeziunii sociale.

Analiză comparativă internațională

Multe state europene și din OCDE au dezvoltat distincții naționale sau premii dedicate profesorilor și educatorilor de excepție.

În **Franța**, *Ordre des Palmes Académiques* recompensează cadrele didactice și academicii cu contribuții distinse.

În **Italia**, *Premiul Atlante – Italian Teacher Award* aduce un omagiu profesorilor care inspiră și formează noi generații.

În **Regatul Unit**, *National Teaching Awards* onorează anual profesorii remarcabili.

În alte state (SUA, Finlanda, Japonia), există premii precum *Teacher of the Year*, iar *Global Teacher Prize* a inspirat crearea de distincții similare în zeci de țări.

Aceste inițiative au scopul comun de a ridica prestigiul profesiei didactice și de a recompensa excelența. România rămâne în urmă, neavând un mecanism echivalent la nivel național cu indemnizația de merit pentru educație.

Impact social

Adăugarea educației în sfera domeniilor eligibile pentru indemnizația de merit va contribui la **sporirea prestigiului profesiei didactice**. Profesorii care au dedicat o viață întreagă formării generațiilor vor primi o recunoaștere publică la același nivel cu personalitățile din cultură, știință și sport. Această recunoaștere oficială întărește statutul social al cadrului didactic, readucând în atenția publică ideea că educația este un pilon fundamental al societății.

Măsura va genera și o **motivație suplimentară pentru cadrele didactice active**, care vor vedea că performanțele profesionale și contribuția de lungă durată la dezvoltarea educației pot fi încununate de o distincție permanentă și exclusivistă. În consecință, calitatea actului educațional se va îmbunătăți, profesorii fiind stimulați să își perfecționeze metodele și să urmărească excelența.

Prin evidențierea și premierea publică a unor personalități de referință, se vor crea **modele autentice pentru comunitatea educațională**. Profesorii premiați vor deveni repere profesionale

pentru colegi și generațiile următoare, iar recunoașterea lor va inspira tinerii să urmeze cariera didactică.

Impact economic

Din punct de vedere financiar, modificarea propusă nu presupune o povară bugetară semnificativă, întrucât **numărul total al indemnizațiilor de merit este deja plafonat anual prin legea bugetului de stat**. Introducerea domeniului educației nu conduce la creșterea acestui număr, ci la o distribuire mai echilibrată a distincțiilor între domenii.

Pe termen lung, efectele economice sunt pozitive: **consolidarea capitalului uman** printr-o educație de calitate superioară reprezintă cea mai rentabilă investiție pentru stat. Profesorii motivați să atingă excelența formează generații de elevi și studenți mai bine pregătiți, ceea ce se traduce ulterior în productivitate mai mare, inovare și competitivitate economică.

Astfel, indemnizația de merit pentru educație nu este doar o cheltuială bugetară, ci o **investiție în dezvoltarea durabilă a societății românești**, prin recunoașterea și stimularea celor care creează baza de cunoștințe și competențe pentru viitor.

Impact educațional

Extinderea domeniului de aplicare a indemnizației de merit către educație va avea consecințe directe asupra calității sistemului de învățământ. Profesorii care vor primi această distincție nu vor fi doar beneficiari individuali, ci și **resurse de prestigiu pentru întregul corp didactic**. Recunoașterea lor publică îi va transforma în mentori și modele profesionale, capabili să inspire și să formeze noi generații de profesori.

Această recunoaștere oficială și permanentă va contribui la **consolidarea statutului social al școlii și al profesorului**, sporind respectul societății pentru educație. În plus, prin faptul că indemnizația se acordă pentru întreaga carieră și nu pentru performanțe punctuale, se creează o **cultură a excelenței de durată**, încurajând profesorii să persevereze în inovare și în implicarea la clasă pe termen lung.

Un alt efect important este acela că **atractivitatea profesiei didactice va crește**, mai ales pentru absolvenții performanți care își aleg cariera. Posibilitatea de a obține, la finalul unei cariere de prestigiu, cea mai înaltă distincție de merit acordată de statul român constituie un stimulent suplimentar pentru a intra și a rămâne în sistemul educațional.

În ansamblu, includerea educației în Legea nr. 118/2002 va contribui la crearea unui sistem educațional mai stabil, mai motivat și mai respectat, în care excelența profesională este recunoscută și recompensată la același nivel cu realizările din cultură, știință și sport.

Aspecte juridice și corelări legislative

Legea nr. 118/2002 limitează expres domeniile eligibile la cultură, știință și sport, fără a menționa educația. Deși Ministerul Educației este parte din mecanismul de nominalizare, propunerile acestuia au vizat mai ales personalități din cercetare sau universitar. Domeniul preuniversitar și activitatea strict pedagogică nu sunt acoperite.

Alte instrumente existente (gradația de merit, distincțiile „Gheorghe Lazăr”, Ordinul „Meritul pentru Învățământ”) au caracter temporar sau pur onorific. Indemnizația de merit oferă, în schimb, un titlu pe viață și o recompensă materială permanentă, completând coerent sfera de recunoaștere a meritelor în educație.

Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

Modificarea propusă intervine punctual asupra art. 1 și art. 2 din Legea nr. 118/2002.

Procedurile de nominalizare și selecție rămân neschimbate, fiind deja prevăzută participarea Ministerului Educației în acest mecanism.

Nu se creează suprapuneri cu alte forme de recunoaștere din legislația educațională, ci se completează ierarhia recompenselor printr-o distincție permanentă și de cel mai înalt nivel.

Legea 118/2002, astfel modificată, va fi corelată cu celelalte acte normative incidente, fără a fi necesare adaptări majore ale normelor metodologice.

Prin adoptarea acestei modificări, Parlamentul ar transmite un mesaj ferm că **educația este, alături de cultură, știință și sport, un pilon al identității și progresului național**, demn de recunoștință publică și susținere constantă.

INITIATOR

Deputat Monica Ionescu, Neafiliat

Legea nr. 118/2002 privind instituirea indemnizației de merit.

Legea educației naționale și reglementările privind gradajia de merit și distincțiile „Gheorghe Lazăr”.

Legea nr. 220/2004 privind Ordinul și Medalia „Meritul pentru Învățământ”.

UNESCO – rapoarte privind rolul educației și al cadrelor didactice.

Practici internaționale: Franța (Ordre des Palmes Académiques), Italia (Atlante Award), Regatul Unit (National Teaching Awards), Global Teacher Prize.